

Sak 07_23 A Sikre arkiv for framtida - Nytt bygg

I henhold til [§ 6 i arkivlova](#) plikter alle offentlige organ å ha arkiv, og disse skal være ordna og innretta slik at dokumentene er trygge som informasjonskilder for samtid og ettertid. Offentlige organ skal avlevere eldre og avslutta arkiv til godkjent arkivdepot. I Møre og Romsdal har alle kommuner og fylkeskommunen løst dette [lovkravet](#) og [forskrift om offentlige arkiv](#) gjennom Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS.

Vi har over tid jobba med grunnlag for nytt arkivbygg som tilfredsstillar lovkrav og framtidig arealbehov for tjenestene. Det ble i perioden 2018-2020 gjennomført klimamålingerⁱ i arkivdepot. Det ble i 2021 utarbeida en teknisk tilstandsrapport over dagens lokalerⁱⁱ og en forstudieⁱⁱⁱ for framtidige arealbehov. Disse konkluderer alle med at dagens lokaler ikke holder mål med hensyn til arkivforskriften eller arbeidsmiljøloven. I 2022 ble det gjennomført et omfattende kartleggingsarbeid blant eierkommunene og det ble utarbeida en rapport^{iv} over framtidig arealbehov i depotet. Denne konkluderte med at en har et framtidig arealbehov som er det dobbelte av dagens nivå. I 2022/2023 har det blitt gjennomført et skisseprosjekt for nytt bygg^v, som bekrefter og detaljerer framtidige arealbehov. Denne rapporten vurderte 3 løsningsforslag: Et eksempel på en løsning basert på offentlig / privat samarbeid (Borgundvegen); et eksempel på offentlig / offentlig samarbeid (Niøvegen); og et eksempel på kjøp av tomt og IKAMR som byggherre / eier av et framtidig bygg (Gøtevegen).

Samlet konklusjon er at IKAMR har et framtidig arealbehov som krever et nybygg tilsvarende 4 500 m² (areal til fylkeskommunale tjenester medregnet).

- Dagens lokaler vil ikke dekke det framtidige arealbehov^v og er ikke av en bygningsmessig standard som tilfredsstillar lov om arkiv, arkivforskriften eller arbeidsmiljølovenⁱ.
- Papirmagasinerne er per dags dato 90% fulle. Tiltak er igangsatt for utplassering av 2500 hyllemeter med arkivmateriale. Dette med mål å kunne opprettholde driften og unngå mottaksstopp fram til nytt bygg er på plass. Framtidige behov krever mer en fordobling av dagens depotarealⁱⁱⁱ.
- Kapasiteten i fotomagasinet er sprengt. Dette medfører store begrensninger i materiale som kan bevares med risiko for skade eller tap av deler av fotohistoria til Møre og Romsdal.
- Kapasiteten for kontor og arbeidsplasser er sprengt. Dette medfører begrensninger i tjenestenleveransen for IKA og de fylkeskommunale tjenestene. Det innebærer også store begrensninger i mulighetene for å øke kapasiteten innen ordnings- og digitaliseringsprosjekt.
- Dagens lokaler er lagt ut for salg på det åpne markedet og nåværende husleiekontrakter utløper juni 2027. Dette tilsier at nybygg må være tilgjengelig raskt og senest ved utgangen av 2026.

Det foreslås derfor at det fremmes sak om igangsetting av forprosjekt, detaljprosjektering og byggestart for nytt bygg på representantskapsmøtet i november 2023. I denne saken må byggherremodell, framtidig eierskaps- og driftsmodell vedtas. Fylkeskommunen må innen den tid vurdere om de fylkeskommunale tjenestene (Senter for digitalisering av kulturarven, Kulturnett, Fylkesfotoarkivaren og det fylkeskoordinerende ansvar for privatarkiv) skal disponere areal i dette nye bygget.

Det foreslås at det avsettes kr. 400 000 i investeringsmidler til å gjennomføre endelige avklaringer rundt tomtene og løsningene presentert i rapporten fra LPO arkitekter AS. Slik har en best mulig saksunderlag for vedtak på representantskapsmøtet i november 2023.

Konklusjoner fra tidligere undersøkelser

Rapport tilstandsvurdering IKA MRⁱ

Basert på ovennevnte registreringer og en helhetlig vurdering av de to eiendommene, er det **OPAKs vurdering at dagens lokaler har vesentlige mangler i forhold til dagens krav til moderne arkivdrift.** Dette er basert på arkivloven med forskrift, tilgjengelighetsloven (UU) og arbeidsmiljøloven med forskrift.

Lokalene i Statsråd Daaesgt.9 er nylig pusset opp og er på et plan. Varelevering er noe problematisk og lokalene er ikke forskriftsmessig ventilert. Dette er imidlertid relativt enkelt og tilpasse/utbedre. Taklekkasjen må også holder under oppsyn.

Lokalene i Kirkegata 10B har imidlertid større utfordringer mht. tilpassinger til moderne arkivdrift. I dag er magasinene spredd over flere plan i flere mindre rom, noe som er uhensiktsmessig. For å komme til magasinene må traller trilles gjennom trange korridorer med nivåforskjeller. Magasinenes utforming gjør det også vanskelig å trille traller inne i magasinene. Lokalene er dessuten ikke ventilert. Forholdene for de ansatte er heller ikke iht. dagens forskrifter i arbeidsmiljøloven. Vi nevner her garderobeforhold, toalettforhold og inneklima. Hva angår universell utforming er det også store mangler.

Sluttrapport forstudie lokaler for IKAMRⁱⁱⁱ

Vår vurdering av tilstanden til arkivlokalene og arbeidsplassene baserer seg på § 6 i arkivloven (lov av 04.12.1992 nr. 126 med siste rettelse 05.01.2018) som slår fast at alle offentlige organer skal ha arkiv, og arkivet skal være innrettet slik at dokumentene er sikret som informasjons- og dokumentasjonskilder både på kort og lang sikt. Dette innebærer bl.a. at arkivet må oppbevares i forsvarlige arkivlokaler.

Forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksantikvarens forskrift) §2 gir detaljerte bestemmelser om hva som kreves av et arkivlokale. Alle offentlige organer har plikt til å etterkomme disse kravene.

Generelt heter det at arkivlokalet skal gi arkivmaterialet vern mot

- vann og fuktighet
- brann og skadelig varme
- skadelig påvirkning av klima og miljø, skadedyr m.m
- skadeverk, innbrudd og uautorisert tilgang.

Innenfor det bygningsmessige er vårt hovedinntrykk at eiendommene fremstår i generelt tilfredsstillende teknisk stand i forhold til overflater som er pusset opp i flere omganger, men slik vi ser det oppfyller de ikke arkivlovens krav når det gjelder følgende punkter som nevnes spesielt i forskriften:

Vann og fuktighet. Det har stadig vært vannlekkasjer i magasinene. Fukt på gulv fra bakvegg og tak. Det er lagt ut papir på gulvet flere steder for å sjekke og holde øye med fuktighet på gulv. som har vært et gjentakende problem. Det er funnet sølvkre i lokalene som er tegn på at det er fuktighet i magasinene. Rør for radiator er ført i tak gjennom magasin noe som ikke er i henhold til forskrifter. Fukt utslag i tak og vegg

Brann og skadelig varme. Det er trebjelkelag på loftet i Kirkegata 10b. Dette er ikke brannsikret med brannalarm, slik at en brann kan utvikle seg fra loftet og gi store skader på bygningen. Sjøppel, trepaller og papir står lett tilgjengelig utvendig ved lokalene. Dette er påpekt i ROS-analyse og utgjør en risiko.

Skadelig påvirkning av klima og miljø. Vedlagte klimarapporter som er utført viser at luftfuktighet og varme ikke holdes innenfor det som er satt som krav i arkivloven og veiledningen. Klimaet er heller ikke stabilt, slik at temperaturen inne svinger med utvendige svingninger i temperatur og fukt, noe som er uheldig for arkivmaterialet. Bevaring av materialet er avhengig av en stabil temperatur. Papir bør ha en stabil temperatur gjennom hele året mellom 18–21 °C og stabil relativ fuktighet 45–55%.

Målingene viser at temperaturen svinger over og under grenseverdiene og det samme gjør luftfuktigheten i magasinene.

Fotografisk materiale bør lagres i egne lokaler med mørke og temperatur under 21 °C og under 55% relativ fuktighet. De ideelle forhold for originalfoto er 5–8 °C og relativ fuktighet under 30 %.

Magnetisk materiale (lydbånd, disketter osv.) og optiske plater (CD/R) oppbevares under samme klimaforhold som papir.

Magasinstatus og magasinbehov ved IKAMR 2022-2050^{IV}

1) Hva er status på IKAMRs magasiner ved inngangen av året 2022?

- Magasinene har total kapasitet til litt over 15 000 hyllemeter med arkiv. Til sammen er magasinene per dags dato ca. 80% utnyttet. Ledig plass i alle magasiner er i underkant av 3 000 hyllemeter, inkludert «luft».
- Av den totale arkivbeholdningen er 87% kommunalt arkivmateriale og 13% ikke-kommunalt arkiv, altså privatarkiv, ekstern utleie og annet.
- Arbeidsforhold, lagringsforhold og utstyr i magasinene er manglende etter moderne standarder og IKAMRs behov.
- Arkivbeholdningen har vokst enormt de siste årene. Siden 2018 har 40% av den totale mengden mottatt arkiv vært ordningsprosjekter.

2) Hva er det umiddelbare behovet for magasinplass i nærmeste framtid?

- Siden magasinene er nesten fulle har IKAMR reservert mer plass til våre eiere enn vi har ledig.
- I perioden 2022-2025 er det avtalt å ta inn 2 861 hm på ordnings- og digitiseringsprosjekt. I tillegg foreligger det avtaler til signering hos fire eiere som kan øke tallet til 4 184 hm. Det estimeres at ca. 800 hm vil bli deponert via avleveringslister. Det grovestimeres at det kan potensielt bli deponert 120 hm privatarkiv på privatarkivordningen. Dette er minimumstall som går ut ifra at vi kun tar inn det som vi er pliktig å ta inn, eller har avtalt å ta inn per dags dato.
- Vi mener det er fornuftig å gå ut ifra at 4 000 til 5 000 hyllemeter vil bli deponert i perioden 2022-2025. Med ledig kapasitet på ca. 3 000 hyllemeter må vi finne gunstige kortsiktige løsninger til å møte våre plikter.

3) Hvor mye papirarkiv kan vi forvente å motta fra våre eiere i permanent framtid?

- Det ble kartlagt til sammen 17 517 hyllemeter arkivverdig papirarkiv hos alle våre eiere som på et eller annet tidspunkt kan bli deponert til IKAMR. Det ble også kartlagt store mengder arkiv i storformat, og det grovestimeres at det kan bli skapt omtrent 100 hm papirarkiv i årene framover.
- De utestående arkivene hos våre eiere kan estimeres til å bli redusert med ca. 1 839 hm ved ordning og arkivavgrensing.
- Spørsmålet om digitisering for kassasjon og nylig kassasjonshjemmel på morsjournaler fra visse arkivskapere kan også påvirke den totale summen som vil bli deponert. Det grovestimeres at omtrent 4 000 til 5 000 hyllemeter av det kartlagte materialet muligens kan bli gjenstand for digitisering for kassasjon og at kassasjonshjemmelen for morsarkiv kan omfatte ca. 670 hm hos kommunene, og 690 hm av deponert materiale. Ålesund kommunes

langsigtede planer om arkivdepot per dags dato tar sikte på å holde igjen ca. 1000 hyllemeter av deres utestående ca. 3 500 hyllemeter papirarkiv, bl.a. for å vurdere digitisering for kassasjon.

4) Når kan vi forvente å få inn det utestående papirarkivmaterialet hos våre eiere?

- Basert på arkivmaterialets alder ser vi at det vil bli størst behov for å deponere arkiv i de neste 10 årene. Vi forventer at deponering som en del av ordningsprosjekt vil fortsette å være den foretrukne deponeringsmodellen i framtiden og at skiftet fra deponering via avleveringslister vil fortsette. Ordningsprosjekter og våre eieres deponeringsbehov har en tendens til å foretrekke tidlig deponering på materiale som har lavt innsynsbehov. Det betyr at materialets alder i flere tilfeller vil bli oversett ved deponering.
- Vi estimerer at det vil kunne komme inn 5 104 hm i perioden 2022-2025, 5 104 hm i perioden 2026-2030, 4 732 i perioden 2031-2035 og 2 921 hyllemeter i perioden ut 2036-2040. Her forutsettes det at IKAMR er rustet til å ta imot dette materialet med mannskap, arbeidsplass og magasinplass.

IKAMRs tilråding om dimensjonering av permanente magasiner

Vi vurderer fem scenarier for magasinutbygging basert på resultatene i denne rapporten:

- A. Dimensjonering for **alt utestående papirarkiv hos våre eiere i uordnet tilstand**.
Magasinbehov: 30 200 hm.
- B. Dimensjonering for alt utestående papirarkiv, **medregnet reduksjon ved arkivavgrensning**.
Magasinbehov: 27 900 hm.
- C. Vi har plass til alt papirarkiv, **ekskudert 1000 hyllemeter fra Ålesund kommune**.
Magasinbehov: 26 900 til 29 200 hm.
- D. Vi har plass til alt papirarkiv, medregnet **en hypotetisk digitisering for kassasjon av arkiv skapt etter 1995**. Magasinbehov: 23 400 til 25 700 hm.
- E. Vi har plass til alt papirarkiv, medregnet **en hypotetisk kassasjon av pasientjournaler fra visse kommunale helsetjenester**. Magasinbehov: 26 600 til 28 900 hm.

Det er vår tilråding at nye magasiner bør dimensjoneres for scenario A, med scenario B som sekundæralternativ. Vi fraråder andre scenarier, hovedsakelig på grunn av stor usikkerhet. Denne rapporten har kun tatt stilling til arkiv som IKAMR er pliktig til å ta imot som arkivdepot for våre eiere, og medlemskommuner i privatarkivordningen. I tillegg til den mengden som er foreslått i scenarioene her, må vi ta stilling til hvor mye behov det vil være for annen bruk av magasinene, for eksempel for privatarkiv, ekstern utleie, FylkesFOTOarkivet, osv.

Rapport fra Skisseprosjekt^V

I 2022-2023 har LPO arkitekter AS vært innleid til å gjennomføre skisseprosjekt for nytt bygg til IKAMR. Det er utarbeidet program for prosjektet. Dette er gjennomgått og revidert i møter mellom arkitekt og brukergruppe desember 2022 – mars 2023. I oppstilling og omtale under er programmet delt i tre hoveddeler:

- Kontorarealet
- Depot
- Arkiv

I arealberegningen er det flytta noen funksjoner som i programmet er beskrevet under kontor, til depotavd. Areal til arkiv er redusert ift. oppsatt program. Behovet for løpemeter hylle har vært utslagsgivende for løsning av arkivarealene. Vi har sett at løpemeter hylle kan løses innenfor det

arealet som er vist i de tre alternativene, m.a. med referanse til IKA Øst og IKA Kongsberg. Vi har derfor tillatt oss å redusere m² ift. program.

I tillegg er det programmert et antall parkerings- og sykkelparkeringsplasser. Vi har økt antall sykkelplasser i alle alternativ. Antall parkeringsplasser i Niovegen er redusert, både av hensyn til tilgjengelig plass, men også fordi reguleringsplan peker på at parkering skal løses i fellesanlegg for området.

Areal

Borgundvegen 496

I Borgundvegen er tomtearealet romslig, men er delvis bebygd av eksisterende nærings-/ kontorbygg. Dette kan transformeres til aktuelt program. Det må i tillegg bygges nytt for depot- og arkivfunksjoner. Det synes uproblematisk å innpasse dette innenfor tilgjengelig tomteareal.

Borgundvegen har det største arealet, som er en konsekvens av tilpasning til eksisterende bygg.

Niovegen

Aktuelt utbyggingsområde ligger i et område for overordnet utvikling til Campusformål knyttet til Høyskole Ålesund/ NTNU. Området er i mulighetsstudiet vist som en type kvartalsstruktur. Vi har søkt å legge IKAMR innenfor et av de aktuelle kvartala, det i sørøst.

Gøtevegen 5

Aktuell eiendom er markert todelt. Del 1 der dagens brannstasjon ligger er for liten for prosjektet. Del 2 der det i dag er parkeringsareal kan romme IKAMR, - da må parkering legges til brannstasjonstomta. Det vil da være greit rom for IKAMR på parkeringstomta, med adkomst, varelevering osv.

TABELL 1	PROGRAM	BORGUNDSVEGEN	GØTEVEGEN	NIOVEGEN
kontor	1 042	849	763	880
depot	720	1 375	1 069	1 062
arkiv	2 750	2 102	2 294	2 166
PROGRAMAREAL	4 512	4 326	4 126	4 108
BRUTTOAREAL	4 912	4 540	4 385	4 488
B/N faktor	1,09	1,05	1,06	1,09

Biloppstillingsplassar

Tilsette	20	20	20	11
Gjester	4	4	4	4
Sykkelparkering	6	10	11	12

Fordeler og ulemper ved de tre alternativene

Borgundvegen 496

Fordeler

- Sentralt mellom Ålesund og Spjelkavik.
- Gode kollektivforbindelser.
- Ideell tomtestørrelse iht. programmet.
- God tilkomst.
- Stor eksponeringsgrad som offentlig bygg.
- Tomtens størrelse gir flere muligheter for å utvikle et godt prosjekt.
- Borgundvegen har mange fortrinn; både plasseringsmessig, areal, kommunikasjon m.m.
- Gjenbruk av eksisterende bygg.
- Kan etableres et parkområde rundt.

Ulemper

- Det kan være reguleringsmessige utfordringer.
- Tomten er uregulert i dag.
- Gjenbruk av eksisterende bygg.

Tidsaspekt

- Mulig ferdigstilling november 2026.

Niovegen

Fordeler

- Sentralt mellom Ålesund og Spjelkavik.
- Gode kollektivforbindelser.
- Stor eksponeringsgrad som offentlig bygg.
- Mulighet for samspill med NTNU.
- God integrasjon i urbant miljø.

Ulemper

- Reguleringsmessige utfordringer.
- Flere avhengighetsforhold i mtp. infrastruktur og annen utbygging.
- Noe trang situasjon.

Tidsaspekt

- Mulig ferdigstilling september 2026.

Gøtevegen 5

Fordeler

- Sentralt i Spjelkavik.
- Gode kollektivforbindelser.
- Tomten er flat og teknisk ukomplisert.

Ulemper

- Todelt tomt.
- Begrenset byggehøyde i reguleringsplan.
- Gøtevegen synes trang, og har trafikale utfordringer.

Tidsaspekt

- Mulig ferdigstilling mai 2026.

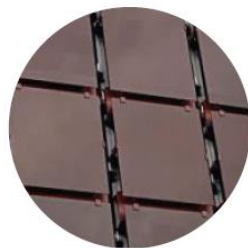
Miljøtiltak

Det vil være et fokus på miljøtiltak gjennom videre prosess. Det er mange bærekraftige og miljøvennlige tiltak som må vurderes.

Arkivet sammen med publikumsdel er en offentlig institusjon som skal synliggjøres. Derfor er det viktig at bygget representerer fremtidsrettede og gode kvaliteter.

Energibruk

Produksjonen av byggets energi kan øke ved å ta i bruk ulike tiltak. Solceller i fasadeelementene, samt eventuelt tak kan være aktuelt ettersom arkivet vil få store fasadeflater.

Jordvarme er en annen måte bygget kan produsere sin egen energi som kan være lønnsom.

Gjenbruk

Fokus på gjenbruk kan bespare oss for både økonomisk og miljømessig svinn. På de tre ulike tomtene er det aktuelt å se på gjenbruk av fasademateriell og/eller eksisterende konstruksjoner på tomtene. I videre prosjektering vil dette bli vurdert.

En ombruk av byggevarer og riktig materialombruk vil bidra til å kutte byggenæringens klimagassutslipp fra produksjon, transport og avfallshåndtering. Spilka fasadeplater er både kortreist og gjenbruksmaterieill.

Grønne lunger

Grøntareal bidrar til overvannshåndtering og rensing.

Tilrettelegge for myke trafikkanter

God sykkelparkering samt gangforbindelser kan oppfordre til mindre bruk av bil til jobb.

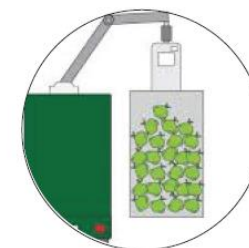
Massivtre

Det kan vurderes å bruke massivtre i kontordelen. Dette kan være et bærekraftig tiltak. Massivtre har unike miljøegenskaper. Blant annet har materialet en svært god isolasjonsevne som gjør at man kan unngå å bruke plast innest da massivtre oppfyller tetthetskravene. Således unngår man å bruke plast samtidig som man oppnår et godt innelima. Dessuten er miljøgevinsten ved bruk av massivtre stor da produksjonsutslippene er lave sammenlignet med andre materialer i tillegg til at et bygg i tre vil lagre karbonsioksid i løpet av sin levetid.

Avfallshåndtering

Gode løsninger for sortering av avfall reduserer den totale miljøbelastningen fra både produksjon, transport, bruk og avfallshåndtering.

Dokumentet er utarbeidet som saksunderlag til representantskapsmøtet 25.04.2023.

ⁱ Sak 07_23 F Rapport om klimamålinger i arkivmagasiner 2018-2020

ⁱⁱ Sak 07_23 E Rapport tilstandsvurdering IKA MR.pdf

ⁱⁱⁱ Sak 07_23 D Sluttrapport forstudie lokaler for IKA MR 2506.pdf

^{iv} Sak 07_23 C Magasinstatus og magasinbehov ved IKAMR 2022-2050.pdf

^v Sak 07_23 B Rapport frå Skisseprosjekt